

**Тернопільська обласна рада
Управління Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса
Шевченка**

Кафедра історії та методики навчання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Історія)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Кременець - 2021

Методичні рекомендації до підсумкової атестації спеціальності 014 Середня
освіта (Історія)

Схвалені на засіданні кафедри історії та методики навчання (протокол № 2 від
08.09. 2021 р.)

Розробник: Скакальська І.Б., доктор історичних наук, професор

ВСТУП

Атестація випускників здійснюється відповідно до вимог освітньо-професійної програми у формі комплексного кваліфікаційного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівнів вищої освіти.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загально-професійних і фахово-професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій й освітньо-професійною програмою підготовки фахівців за спеціальністю. Для проведення атестації випускників створюється Екзаменаційна комісія, строк повноважень якої становить один календарний рік.

Повторне складання (перескладання) кваліфікаційного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється. Якщо здобувач не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання екзамену під час роботи Екзаменаційної комісії.

До програми комплексного кваліфікаційного екзамену зі спеціальності 014 Середня освіта (Історія) включено зміст навчальних дисциплін історія України, теорія і методика навчання історії, педагогіка, психологія.

Вимоги до підсумкової атестації з комплексного кваліфікаційного екзамену

На іспиті випускник повинен володіти знаннями основних теоретичних положень з курсу історії України, інноваційних технологій навчання історії, знаннями з історії педагогіки, психології.

Уміннями підкріплювати теоретичні знання прикладами з досвіду роботи вчителів, власних спостережень, педагогічної практики.

Підсумкова атестація передбачає перевірку рівня обізнаності здобувачів вищої освіти зі всіма розділами вказаних навчальних дисциплін.

Під час складання підсумкової атестації випускник повинен володіти

системою мовознавчих і педагогічних термінів і понять; показати свої педагогічні здібності та педагогічний такт.

Екзамен визначає рівень теоретичних знань здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня та вміння практично їх застосовувати.

У методичних рекомендаціях подано орієнтовний перелік питань, короткі рекомендації щодо структури відповідей, їх послідовного викладу, список рекомендованої літератури для самостійної роботи студентів у процесі підготовки до екзамену. Для зручності користування матеріал згрупований за навчальними дисциплінами.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності

ФК 1 Здатність до аналізу, співставлення, порівняння педагогічних явищ, формування сучасного педагогічного мислення щодо входження системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

ФК 8 Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності, уміння діагностувати й коригувати власну професійну діяльність, оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання історії в ЗЗСО.

ФК 13 Володіння методикою навчання історичних дисциплін ЗЗСО.

Програмні результати навчання

ПРН 2 Демонструвати знання філософії, педагогіки, психології, що сприяють

розвитку загальної культури й соціалізації особистості й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН 10 Практично застосовувати знання та набутті вміння з методики викладання історії у професійній діяльності.

ПРН 14 Діяти в межах етики професійних взаємин.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Історія України

1. Антична цивілізація в Північному Причорномор'ї.
2. Утворення і розквіт Руської держави.
3. Галицько-Волинська держава.
4. Господарство і суспільний устрій домонгольської Русі.
5. Культура домонгольської Русі.
6. Україна в середині XIII – першій половині XIV ст.
7. Соціальний устрій України в пізньому середньовіччі (серед. XIV – друга третина XVI ст.).
8. Політичне становище України на початку нової доби (1569–1648).
9. Перетворення запорозького козацтва в провідну верству українського суспільства.
10. Релігійне життя України на початку нової доби.
11. Визвольна війна українського народу середини XVII ст.
12. Гетьманування Івана Мазепи.
13. Ліквідація російським царизмом автономії України.
14. Правобережжя і Західна Україна наприкінці XVII та у XVIII ст.
15. Культура України в середині XVII – XVIII ст.
16. Вплив Французької революції 1789 р. на ідейний клімат Центрально-Східної Європи. Місія В. Капніста до Пруссії. Діяльність масонських лож.
17. Кирило-Мефодієвське братство, його члени і симпатички. Ідеї та документи братства. Зв'язки Т. Шевченка з членами Кирило-Мефодіївського братства.
18. Ідейні передумови революції 1848 р. Австрійська Конституція. Скасування кріпацтва.
19. Реформи 60-70-х роках XIX ст. в Російській імперії.
20. Вплив революції 1905-1907 рр. на події в Україні.
21. Трагедія українського народу в роки Першої світової війни.
22. Українська національно-демократична революція 1917-1921 рр.
23. Україна в 1920-1930-х рр.
24. Культурне будівництво в 1920-1930-х рр. «Розстріляне відродження».

25. Україна в роки Другої світової війни. Рух Опору на окупованій німцями території України.
26. Україна в повоєнний період (1945- середина 1950-х рр.).
27. Україна в умовах десталінізації.
28. Україна в умовах «перебудови» 1985-1991 рр. Чорнобильська трагедія 1986 р.
29. Проголошення незалежності України. Конституційний процес.
30. Україна в сучасну добу. Суспільно-політичне і культурно-освітнє життя. Гібридна війна.

Рекомендована література з історії України

1. Залізник Л. Стародавня історія України. 2-ге вид., доповнене. Київ, 2019.
2. Скакальська І. Практикум з історії України модерної епохи (XIX - XXI ст.). Кременець, 2020. 156 с.
3. Бойко О. Д. Нариси з новітньої історії України (1985-1991 рр.): навчальний посібник. Київ, 2004. 357 с.
4. Грицак Я. Нариси історії України. Формування модерної нації XIX-XX ст. Київ, 2019. 653 с.
5. Історія України: Документи і матеріали. Укладання В. Короля. Київ: Академія, 2002. 448 с.
6. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків, 2019. 512 с.
7. Петровський В. В. Історія України: Неупереджений погляд: Факти. Міфи. Коментарі. Вид. 2. Харків, 2008. 608 с.
8. Політична історія України. Посібник. За ред. В. І. Танцюри. Київ, 2001. 488 с.
9. Світлична В. В. Історія України: навчальний посібник. Київ, 2002. 304 с.
10. Каганов Ю. Конструювання «радянської людини» (1953–1991): українська версія. Запоріжжя: Інтер-М, 2019. 432 с.
11. Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті президентів України (1994–2014): підґрунтя, послання, реалізація, результати. Київ: «К.І.С.», 2017. 1136 с.
12. Касьянов Г. Україна 1991-2007: нариси новітньої історії. Київ, 2008. 432 с.
13. Литвин В. М. Україна – 2004. Події. Документи. Факти. У 3-х томах. Київ, 2005.

14. Гібридна війна Росії проти України після революції Гідності: монографія / [В.Копійка, М.Дорошко, В.Балюк та ін.]; наук. ред. М.Дорошко, В.Балюк. Київ: Ніка-Центр, 2018. С.109-262.
15. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Друге видання. Харків, 2018. 494 с.
16. Аркуша О., Кондратюк К. Час народів. Історія України ХІХ ст. Навч. посібн. Львів, 2016. 410 с.
17. Магочій П.-Р. Історія України. Київ, 2007.
18. Михальчук П., Куций І. Курс лекцій з історії України. ч.2. Тернопіль, 2010.
19. Верига В. Нариси з історії України (кін. ХVІІІ – поч. ХХ ст.). Львів, 1996.
20. Яковенко Н. Нариси історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. Київ, 1997.
21. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. К.: Генеза, 2009.

Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт «Історична Волинь». URL: <http://istvolyn.info>
3. Історія та археологія.
URL: <http://www.via.dp.ua/index.php/VIA/information/authors>
4. Український Інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua/>
5. Освіторія. URL: <https://osvitoria.media/>
6. Архів української періодики онлайн. URL: <https://libraria.ua/>
7. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/suspilstvo_a.php
8. Електронна бібліотека «Діаспоріана» <http://diasporiana.org.ua/>

Теорія і методика навчання історії

1. Методика навчання історії, як педагогічна наука. Роль і місце методики у шкільному навчанні історії.
2. Нормативна база історичної освіти. Вимоги до історичної освіти у 12-річній школі
3. Сучасні цілі і завдання шкільної історичної освіти в Україні. Особистісна спрямованість історичної освіти.
4. Сучасні підходи до цілей та структури шкільних курсів історії
5. Основні компоненти змісту історичної освіти. Емпіричний та теоретичний рівні вивчення історичних знань.

6. Поняття про вміння в методиці навчання історії. Пізнавальні вміння. Навички пізнавальної діяльності здобуті в процесі вивчення історії.
7. Пізнавальні процеси у навчанні історії. Уява у вивченні історії. Пам'ять у пізнавальному процесі навчання історії.
8. Пізнавальний інтерес учнів до історії. Пізнавальні здібності (загальні, групові і специфічні).
9. Формування історичного світогляду шляхом розвитку критичного мислення. Розвиток вміння критичного аналізу й оцінки історичних джерел.
10. Складники історичної предметної компетентності. Умови формування предметної компетентності на уроці історії.
11. Діагностика пізнавальних можливостей учнів у навчанні історії.
12. Проблема методів навчання історії. Дискусії щодо методів навчання історії серед науковців та методистів (історія та сучасність).
13. Прийоми і засоби навчання історії.
14. Основні характеристики підручника з історії. Критерії оцінки підручника.
15. Використання на уроці методичних можливостей підручника основної школи з історії.
16. Прийоми і засоби вивчення хронології.
17. Прийоми роботи з текстом підручника Типи навчальних текстів
18. Класифікація історичних документів за змістом. Робота вчителя з документом.
19. Прийоми використання художньої та науково-популярної літератури на уроках.
20. Методика роботи з речовими пам'ятками, образною та умовно-графічною наочністю.
21. Картографічна наочність на уроках історії. Правила роботи з картою.
22. Провідні принципи інформаційно-комунікативних технологій у навчанні історії.
23. Підходи до класифікації уроку історії. Типи уроків історії.
24. Структурні компоненти уроку Методика проведення різних типів та елементів структури уроку.
25. Етапи підготовки вчителя до уроку. Календарне планування.
26. Складання плану-конспекту навчального заняття. Конструювання уроку.
27. Вивчення передового педагогічного досвіду.
28. Характеристика основних моделей навчання історії.
29. Функції і форми перевірки результатів навчання історії.
30. Методика проведення історичного вечора, історичної олімпіади, тижня історії в школі.

Рекомендована література з теорії і методики навчання історії

1. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Київ: 2002. 360 с.
2. Тош Д. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка /Пер. с англ. Москва: Издательство «Весь Мир», 2000. 296 с.
3. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007. Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Yakovenko_Natalia/Vstup_do_istorii/
4. Скакальська І. Політико-соціальні виміри та етнокультурні трансформації української еліти Західної Волині 1921-1939 рр.: монографія. Тернопіль: Астон, 2013. 406 с.
5. Горохівський П. І. Спеціальні історичні дисципліни. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/430224.pdf
6. Лисенко О. Історія повсякденності як галузь наукового знання. (Повсякденна історія війни: методологічні нотатки). Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-2464-02-3/4.pdf>
7. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібник. К.: Академвидав, 2010. 200 с.
8. Нові перспективи історіописання. За редакцією Пітера Берка. К.: Ніка-Центр, 2004. 392 с.
9. Історія України від найдавніших часів до початку ХХ ст.: Запитання. Відповіді. Методичні рекомендації. / М.Г. Тараненко, Ф.Л. Левітас. Київ: Магістр–S, 2000. 160 с.
10. Студентський історико-педагогічний альманах. Випуск 2. Історія університетської освіти: виникнення, становлення і розвиток. Житомир, 2013.
11. Корона, або Спадщина Королівства Руського. За заг. ред. Л. Івшиної. Київ, 2017. 696 с.
12. Шевченко Ф. П. Історіографія – важлива історична дисципліна. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Shevchenko_Fedir/Istoriografii__vazhlyva_istorychna_dystyplina.pdf?PHPSESSID=56d4823d7435fb239fd087845946c8cc
13. Зякун А. Українська історична наука 90-х років ХХ століття: пошук нових методологічних координат. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39516/25-Zyakun.pdf?sequence=1>
14. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії. Навчально-методичний посібник. Харків, 2017.
15. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник /Упорядник О.Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

Педагогіка

1. Педагогіка – наука про виховання, її становлення і розвиток.

2. Вчитель національної школи, вимоги до його особистості.
3. Процес розвитку особистості. Вплив спадковості, середовища і виховання на формування особистості. Вікова періодизація.
4. Мета і завдання виховання. Процес виховання в українській національній школі.
5. Суть процесів перевиховання та самовиховання. Функції перевиховання. Умови успішної організації самовиховання.
6. Принципи виховання, їх специфіка. Характеристика принципів виховання особистості
7. Моральне, естетичне та трудове виховання учнів: завдання, зміст, методика здійснення.
8. Розумове та фізичне виховання учнів. Завдання, зміст та шляхи здійснення.
9. Поняття про методи та прийоми виховання. Класифікація методів виховання та їх характеристика.
10. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки учнів.
11. Позакласна та позашкільна виховна робота. Форми позакласної виховної роботи, їх характеристика.
12. Класний керівник сучасного закладу загальної середньої освіти, вимоги до його особистості. Функції, завдання, зміст роботи класного керівника.
13. Формування особистості в колективі. Етапи розвитку учнівського колективу. Педагогічне управління процесом формування колективу.
14. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Умови правильного сімейного виховання. Форми взаємодії педагогів і батьків
15. Поняття про дидактику. Становлення та розвиток дидактики як науки. Завдання дидактики на сучасному етапі розвитку суспільства
16. Принципи навчання, їх характеристика
17. Зміст освіти в національній школі. Базовий і шкільний компоненти змісту освіти.
18. Поняття про методи і прийоми навчання. Класифікація методів навчання в сучасній дидактиці, їх характеристика.
19. Урок – форма організації навчального процесу. Вимоги до сучасного уроку. Типи уроків в залежності від дидактичної мети.
20. Позаурочні форми навчання, доцільність їх використання у навчальному процесі школи.
21. Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок учнів.
22. Система освіти в Україні. Принципи побудови системи освіти, її структура.
23. Роль методичної роботи у підвищенні професійної майстерності вчителя. Основні форми методичної роботи в закладі освіти, їх характеристика.
24. Методи науково-педагогічних досліджень та їх використання в наукових пошуках і шкільній практиці.
25. Внутрішньошкільне керівництво та шкільний аудит. Планування та облік роботи закладу загальної середньої освіти.

26. Поняття про передовий педагогічний досвід. Виявлення та вивчення передового педагогічного досвіду.

Рекомендована література з педагогіки

1. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посібник для студентів ВНЗ / Н.П.Волкова. [2-ге вид., перероб., доп.]. К.: Академвидав, 2007.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник / Н.П. Волкова. К.: Видавничий центр «Академія», 2001.
3. Зайченко І.В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І.В. Зайченко. [2-ге вид.]. К.: «Освіта України», 2008.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посібник / Н.Є. Мойсеюк. [5-е вид., випр. і доп.]. К.: «К ДНК», 2007.
5. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А.І Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003.
6. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посібник / М.М. Фіцула. К.: «Академія», 2001.
7. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для студентів ВНЗ / Л.В. Артемова. К.: Либідь, 2006.
8. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки : навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / І. В. Зайченко. К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 624 с.

Вимоги до студентів на державному іспиті із педагогіки

Державний іспит з педагогіки передбачає перевірку рівня обізнаності студентів зі всіма розділами педагогіки, а також тими розділами що стосуються її методичного інструментарію, а також когнітивного, особистісного розвитку молодшого школяра, підлітка та старшокласника.

Здобувачі повинні продемонструвати володіння відповідною системою знань, сукупністю необхідних педагогічних умінь і навичок для їх подальшої реалізації у майбутній професійній діяльності. Зокрема, під час складання державного іспиту здобувач вищої освіти повинен продемонструвати знання відповідних педагогічних понять, виявити розуміння основних закономірностей і принципів процесу виховання і навчання та основних закономірностей розвитку школяра як підґрунтя освітньої роботи з ним. Здобувач також повинен продемонструвати уміння підкріплювати теоретичні знання прикладами з досвіду роботи вчителів і з власних спостережень, здобутих під час педагогічної практики.

Всесвітня історія

1. Населення в добу палеоліту, мезоліту та неоліту.
2. Культура Стародавнього Єгипту.
3. Греція класичної доби.
4. Греко-перські війни та їх історичне значення.
5. Рання Римська імперія. Принципат О. Августа. «Золотий вік».
6. Занепад і падіння Західної Римської імперії.
7. Велике переселення народів. Утворення варварських королівств на території Європи.
8. Візантійська імперія за Юстиніана I. Внутрішня та зовнішня політика.
9. Араби у ранньому середньовіччі. Завоювання арабів за перших «праведних» халіфів.
10. Королівство франків у др.п. VIII – на поч. IX ст. Карл Великий та утворення імперії.
11. Хрестові походи як військово-колонізаційні рухи. Причини, передумови та перебіг Першого Хрестового походу.
12. Столітня війна та її наслідки.
13. Утворення Монгольської імперії. Чингізхан та його завоювання.
14. Реформація і Контрреформація в Європі та її вплив на розвиток європейських країн.
15. Перші європейські революції та їх вплив на цивілізаційний поступ людства.
16. Ідеологія Просвітництва та формування просвітницького абсолютизму.
17. Американська війна за незалежність та Велика французька революція.
18. Основні тенденції економічного і політичного розвитку світу від кінця VIII ст. до початку XX ст.
19. Політичні кризи 80–90-х років XIX ст.
20. Утвердження індустріального суспільства в провідних державах світу.
21. Підсумки Першої світової війни. Паризька мирна конференція.
22. Боротьба між демократією і авторитаризмом у світі у 20-30 рр. XX ст.
23. Кемалістська модернізація Туреччини у 1920-30-і роки.
24. Причини і початок Другої світової війни.
25. Антигітлерівська коаліція на завершальному етапі Другої світової війни. Ялтинська і Потсдамська конференції 1945 р.

26. Науково-технічний прогрес та постіндустріальне суспільство. Третя і четверта технологічні революції.
27. Падіння комунізму у світі і завершення «холодної війни».
28. США у постбіполярному світі. Теракт 11 вересня 2001 р. і боротьба з міжнародним тероризмом
29. Створення і діяльність НАТО у 1949-2022 рр.
30. Етапи розвитку та розширення ЄС.

Рекомендована література

1. Археологія України: Курс лекцій: Навч. посібник / Л. Л. Залізник, О. П. Моця та ін.; за ред. Л. Л. Залізняка. Київ: Либідь, 2005. 504 с. [Електронний варіант]. Режим доступу: <http://arheologija.ru/vstup-do-arheologiyi/>
2. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Сайт Інституту історії України НАН України <http://history.org.ua/uk>
4. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. Навчальний посібник / О. П. Крижанівський. К. : Либідь, 2002.
5. Балух В. О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т.3. Практикум. / Василь Олексійович Балух. Чернівці: ТОВ Видавництво «Наші книги», 2008. 544 с.
6. Дейвіс Н. Європа. Історія. К., 2018.
7. Гончар Б. М., Козицький М. Ю., Мордвінцев В. М., Слюсаренко А. Г. Всесвітня історія: Навч. посіб. К.: Знання, 2002. 565 с.
8. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. - початок ХХІ ст.) [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [Баран З. А. та ін.] ; за ред. Михайла Швагуляка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів : Тріада плюс, 2015. 705 с.
9. Європейська історія – <http://library.byu.edu/~rdh/> Європейський огляд – <http://www.europeonline.com/>

Критерії оцінювання відповідей на комплексному кваліфікаційному екзаміні

Оцінюється повнота та глибина розкриття суті питання, уміння ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами, логічна послідовність у висловленнях, культура мовлення, рівень володіння термінологією.

Результати складання комплексного екзамену оцінюються у формі рейтингового балу (максимальне значення якого рівне 100) за розширеною шкалою та в системі ECTS. Кожне питання білету оцінюється в 25 балів. Підсумковий рейтинговий бал є простою сумою рейтингових балів за кожне питання білету. Білет містить чотири питання.

1. Перше питання оцінюється від 0 до 25 балів.
2. Друге питання оцінюється від 0 до 25 балів.
3. Третє питання оцінюється від 0 до 25 балів.
4. Четверте питання оцінюється від 0 до 25 балів.

Кількість балів	Критерії оцінювання відповідей здобувача вищої освіти на питання білету
25	Здобувач дає повну і вичерпну відповідь на питання білету. Здобувач освіти володіє: понятійним і фактичним апаратом курсу історії, педагогіки, психології, теорії та методики навчання на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності. Використовує додаткові джерела та матеріали. Наводить приклади з власного досвіду, здобутого під час виробничої (педагогічної) практики.
20	Здобувач володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях в цілому відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; може визначити окремі тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки; може критично оцінити окремі нові факти, явища, ідеї. Наводить приклади з власного досвіду, здобутого під час виробничої (педагогічної) практики.
15	Здобувач проявляє достатні знання, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку; вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
10	Здобувач освіти має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу та здатен усно відтворити окремі частини теми; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтується в поняттях, може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними.

Знання і уміння випускників екзаменаційною комісією оцінюється у 100-бальній системі. В залежності від кількості набраних балів узагальнюється оцінка знань і умінь випускників у національній системі, рейтинговій та системі ECTS відповідно до освітніх стандартів:

Критерії оцінювання знань і вмінь

Відмінно	A (90-100)	за правильне і глибоке розуміння суті питання програмного матеріалу. Здатність навести практичні приклади.
Добре	B (82-89) C (75-81)	за правильне і глибоке розуміння суті питання програмного матеріалу, якщо при цьому допускаються окремі неточності.
Задовільно	D (66-74) E (60-65)	за правильне розуміння суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються певні неточності.
Незадовільно	FX (35-59)	за труднощі в розумінні програмного матеріалу.
Незадовільно	F (0-34)	за нерозуміння суті програмного матеріалу.

ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота бакалавра є кваліфікаційною науково-методичною роботою. Вона виконується здобувачем самостійно під керівництвом наукового керівника на базі теоретичних знань і практичних навичок, отриманих студентом протягом усього терміну навчання, і самостійної науково-дослідної роботи, яка пов'язана з розробкою конкретних теоретичних і науково-виробничих задач прикладного характеру, що обумовлені специфікою відповідної спеціальності.

Кваліфікаційна робота має бути результатом закінченого наукового дослідження, мати внутрішню єдність і свідчити про те, що автор володіє сучасними методами наукових досліджень і спроможний самостійно вирішувати наукові задачі, які мають теоретичне і практичне значення. Робота повинна володіти внутрішньою єдністю і відображати результати розробки за обраною темою

Матеріали роботи мають містити конкретні, чітко сформульовані рекомендації, спрямовані на удосконалення об'єкта дослідження. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається у вигляді доповіді здобувача за присутності членів екзаменаційної комісії. Доповідь має супроводжуватись демонстрацією графічної частини у вигляді презентації з роздатковим

матеріалом або ж плакатів. Захист кваліфікаційної роботи проходить на відкритих засіданнях екзаменаційної комісії.

Порядок засідання екзаменаційної комісії та графік захисту затверджується наказом по Академії заздалегідь повідомляється студентам. Погодження про допуск до захисту має бути оформлене підписом наукового керівника, після чого підписується завідувачем кафедри.

В термін, передбачений нормативними документами, здобувач повинен здати відповідальному секретарю екзаменаційної комісії такі матеріали: відгуки керівника і рецензента; паперовий та електронний варіант роботи.

Тривалість захисту зазвичай встановлюється до 30 хвилин. Тривалість доповіді здобувача – 10-15 хвилин. В процесі доповіді здобувач має використовувати розроблену презентацію, що містить ілюстративні матеріали для наочної демонстрації основних положень своєї роботи. Доповідь завершується формулюванням висновків. Після доповіді здобувач відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії, які ставляться з метою визначення рівня його професійної підготовки та ерудиції в цілому. Запитання ставлять в усній формі й вносять до протоколу засідання. На всі запитання студент має дати аргументовану відповідь. Після відповідей на запитання зачитують відгук наукового керівника роботи й рецензію на кваліфікаційну роботу. Потім здобувач відповідає на зауваження рецензента. З дозволу голови екзаменаційної комісії можуть виступити присутні учасники засідання.

Після публічного захисту роботи на засіданні екзаменаційної комісії обговорюють результати захисту та ухвалюють рішення про оцінювання роботи. Оцінюючи доповідь здобувача, насамперед звертається увага на те, наскільки вільно і впевнено володіє доповідач матеріалом своєї роботи, сучасною термінологією, чи може він доповісти без допомоги тексту доповіді. Важливо, щоб доповідач міг пояснювати матеріали таблиць, рисунків, схем впевнено і невимушено.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Комісія за результатом захисту виставляє остаточну оцінку. При оцінюванні враховується:

- Рівень опанування основними проблемами теми, володіння соціально-психологічними категоріями і термінологією;
- Обґрунтування актуальності проблеми, формування мети та завдань дослідження;
- відображення у змісті основних проблемних моментів;
- використання достатньої кількості теоретичних джерел, їх аналіз та цитування;

- вибір і дієвість використаних методів дослідження для виконання поставлених завдань;
- обґрунтованість і новизна одержаних даних;
- практична значимість одержаних результатів;
- якість оформлення випускної роботи та ілюстративного матеріалу до захисту;
- якість доповіді та вміння відстоювати та обґрунтовувати свою позицію;
- ступінь самостійності автора в розробці проблеми;
- Вміння робити відповідні висновки та узагальнення;
- Креативний підхід до висвітлення теми.

За виконання та захист бакалаврської роботи студент отримує 100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою КОГПА	За шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	«відмінно»
82–89	B	«добре»
75–81	C	«добре»
66–74	D	«задовільно»
60–65	E	«задовільно»
35– 59	FX	«незадовільно з можливістю повторного складання»
0–34	F	«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»